

Progres

Sorin Oan -Marghitu

Era o toamnă cum alta nu a mai fost. Hainele vizitatorilor rătăciți prin holul mare purtau și ele ceva din neastâmpul vremii – profeții reci despre venirea iernii sau întoarceri melancolice în ruginiul începutului – și vesteau că, în ciuda furtunilor, timpul își cunoaște întotdeauna zborul de seară, așa cum, dincolo de ruine și suferințe și crime și războaie, oamenii își cunosc Umanitatea în infinit progres. Capetele holului mare sunt numite *buzunare* și aici se organizează periodic mini-expoziții cu diverse teme de interes educațional. Într-unul din ele, zeii au fost oportuni alungați de pe pereți, în ciuda misticismului din arhitectură și a superstițiilor care o parazitează, și ei s-au adunat în festival, iar panourile spuneau cunoscuta poveste laică a frământărilor dintre oameni și timpuri, stabilită nu prin comuniune, dragoste, credință, ci prin conștiința apartenenței la ceva mult mai înalt, numit, nu Dumnezeu, ci știință, Rațiune, Umanitate, Evoluție, Progres. Mai precis, spuneau povestea aventurii umane, *de la inventarea roții la nava spațială*.

(sursa: <http://www.mnir.ro/index.php/portfolio/expozitie-temporara-de-la-inventarea-rotii-la-nava-spatiala-istoria-mijloacelor-de-transport/>)

Era o toamnă cum alta nu a mai fost. Pe pereți, oamenii târau în poveste *obiectele prea grele pentru a fi ridicate*, și semețeau îndrăzneala într-un salt tehnologic remarcabil, direct *pe o platformă cu tulpici: pe scurt, sanie*. Încuși și domesticeau vitele și castrau taurii. Pe urmă se producea *evoluția firească* prin *adugarea roților*, iar cărua evoluă și ea până la transportul public din secolele XVII-XVIII care, din punct de vedere al afacerii, a fost *o afacere lentă*. Și se mai povestea că *în secolele următoare, până de curând, evoluția mijloacelor de locomotivă a fost limitată la transporturile maritime*, iar navele, canalele, barajele și ecluzele esau cu hârnicie rețeaua curgătoare a progresului. *Cel mai important salt al epocii clasice îl reprezintă construcția unor adevărate osele* și vizitatorii admirau un *proiect ingineresc complex*, priveau mușterii cum legionarii, prizonierii de război și

sclavii amenajau cu sârg drumuri romane. Din clădirea Muzeului, progresul în lăsa se desfășura spre cer balonul cu hidrogen și desigur, ura terestră cu căile ferate din ghemotocul geniului Uman.

Era o toamnă cum alta nu a mai fost. În vitrine, sub privirile panourilor pedante erau depuse obiecte, cele mai multe dintre ele, cadouri pentru Ceaușescu, revenite acum glorios în luminile rampei, după ce au fost terse de praful curgerii timpului și spălate de apă caldă în purgatoriul depozitelor, aceste metafore ale comunismului introdus în carantină. Cadourile – rufe puse la înmuiat pentru a scăpa de petele istoriei – au fost chemate acum pentru a întrupa, solidificând și proba cuvintele precise ale noilor povești rostite atât de simplu, cum doar propaganda toarnă în urechi mierea adevărului. Mai strălucitoare ca oricând, s-au revărsat vesele în festivalul tiințific al vitrinelor și în sticla acestui avanpost al progresului formau comunități industriale în miniatură: camioane, tractoare, buldozere enilate și alte utilaje, motocicletă și automobile, locomotive și vagoane, avioane și nave spațiale. Machetele așteptau mute în cutiile de sticlă să întrupeze lumina progresului optat din panouri. Camioanele *Bucegi* și *Roman* și *Dacia* și *Steagul Roșu* – chitinoase, aurii, cu remorci sau platforme albastre, portocalii sau verzi – și tractoarele care își visau stinghere SMA-urile (unde, în tinerele lor, își trăgeau sufletul și erau oblojite la sfârșitul zilelor zumbitoare ale campaniilor dure de prim vară și toamnă) au fost parcate sub șaniile, câinii, mesopotamienii și crucă în evoluție din povestea creșterii capacității de transport. Din perete, navele de mare capacitate, oșelele, canalele și lucrările de irigații priveau cu mândrie, precum primăriile premianților, taina evoluției citite în tractoare și utilaje enilate. Încercătorul frontal minier, excavatorul electric și IFRON-ul model 204-D care încă mai cărunțea miniatural pe reaua coborâte în vitrine direct din cuvintele desenate pe panouri, din drumurile romane și muzica apei ce susur în canalele de navigație sau care mângâie domestic ecluzele, barajele și stăvilarele. *Primele zboruri cu balonul* se legăna ca un vis frumos peste motocicletă *Hoinar*, vagoanele și locomotivele produse la *Electroputere Craiova*, automobilele *Chevrolet Corvette* și *Oldsmobile Cutlass*, iar dedicațiile pentru Ceaușescu și numele de fabrici întipărite pe obiecte sau etichete pluteau pe mări și oceane la bordul joncilor *Între rite cu pereți de compartimentare* și pe caravelele care făceau posibilă călătoria *pe orice coastă din lume, exceptând Arctica și Antarctica*. Din *Balonul de hidrogen: 1783* erau desantate în miniaturi avioane de coală și antrenament *IAR*, avioanele *Fokker* și *Vlaicu II*, nava spațială *Soyuz 7K-T*, satelitul *Sputnik* și modulul lunar. În vitrina care se odihnea la umbra inelurilor istorice, în boarea feroviară a vagoanelor trase de cai și în respirația motoarelor cu aburi, o rachetă sol-aer dorea să porcească dintr-un lansator mobil. Iar automobilul *FN Herstal*, primul automobil înmatriculat în Capitală, punctul central al expoziției, deschidea priviri fugare, nostalgice aruncate în spate, spre imaginile pierdute pe drum, dar sublinia, totodată, lipsa de confort și viteză din trecut.

Era o toamnă cum alta nu a mai fost. Etichetele povesteau continuitatea industrială netulburată, și, în vecinătatea lor, miniaturile pe reaua puncte înghețate convențional în torentul producției. În poveste, fabricile încă trăiesc liniștite (*Electroputere*, *Întreprinderea 6 martie Zărnici*, *Steagul Roșu*, *Uzina Tractorul Brașov*, *Întreprinderea UNIO Satu-Mare*, *Progresul Brăila*), nu au fost dubios privatizate sau închise sau nu mai sunt doar palide continuări din comunism. Aici muncitorii nu au fost disponibilizați, încă se adună cu sutele și miile în stupii industriei naționale. În uvoiul progresului au fost introduse și dedicațiile pentru Ceaușescu, care stau dârzi lipite de

obiecte, a a cum, în ora , reclamele comuniste înc p ânate se mai aga retrograd de unele cl diri. Evolu ia zboar inerent peste câmpiile istoriei pe care au h l duit mesopotamienii i per ii i romanii i Ceau escu i muncitorii cu fabricile lor. Toate au trecut acum i au devenit flori sau buruieni în ierbare, amintiri sau uit ri în fulgerul progresului care vindec Universul de religie i credin , simboluri i metafore, ideologii i supersti ii.

Era o toamn cum alta nu a mai fost, ciorile t iau în diagonal plumbul cerului care înv lua Muzeul, i hainele r zle ilor vizitatori depuneau trist triste ea lui Bacovia în insulele de sticl r s rite la picioarele panourilor care m rturiseau tiin a, iar spa iul astfel decupat în *buzunar* evoca ceva care doar se ghicea în tremurul luminii strecurate prin ferestre: adev rurile i îndoielile cu str danie cucerite prin studiu i experiment i ascunse apoi în banalul rostirilor de popularizare (aceste rude de gradul întâi ale propagandei din muzeele sovietice ale ateismului) sau, poate, odaia lui Bazarov *în care se i statornicise un fel de miros de cabinet medico-chirurgical amestecat cu miros de tutun ieftin* sau, poate, camera în care Kirillov i-a visat povestea în care el însu i devenea Dumnezeu. Iar cuvintele i imaginile din panouri i cadourile pentru Ceau escu devenite antichit i p reau gândaci mumifica i în insectare, manifeste triste împotriva tainei frumuse ii i privirilor enigmatice, a a cum uneori fiziologia risipe te semea misterul dragostei d ruite.

Era o toamn cum alta nu a mai fost. Timpul încorda secular-umanist arcul progresului, Muzeul aprindea flac ra tiin ei i lansa s geata ascendent , iar oamenii luptau cu disperare s se aga e de ea, ferici i c întreaga lor via – cu virtu i i p cate, ascensiuni i c deri, bucurii i necazuri – este o verig necesar în lan ul evolu iei, o temelie pe care urma ii vor în l a spre cerurile goale palatul de cle tar.

Not

Un text despre expozi ia *De la inventarea ro ii la nava spa ial – Istoria mijloacelor de transport*, organizat în septembrie-octombrie 2014 de Muzeul Na ional de Istorie a României, împreun cu Asocia ia Secular-Umanist (ASUR) i Centrul de cursuri pentru p rin i Parentime (<http://www.mnir.ro/index.php/expozitie-temporara-de-la-inventarea-rotii-la-nava-spatiala-istoria-mijloacelor-de-transport/>; accesat: 28 octombrie 2014). Multe expresii le-am cules de pe site-ul <http://www.asur.ro> (accesat: 28 octombrie 2014).

Odaia lui Bazarov i citate: I.S. Turgheniev, *P rin i i copii*, Bucure ti: Biblioteca pentru to i, 1962, 47 (traducere de tefania Velisar-Teodoreanu i Magda Ro ca).

Kirillov: F. M. Dostoievski, *Demonii*, Ia i: Polirom, 2007 (traducere de Nicolae Gane).

Sorin Oanță-Marghitu, *Progres*,

http://archaeology.ro/Pdf/muzeu_expo_ob/SOM_Progres.pdf (Mai 2015)